

Plan mot vold i nære relasjoner

2016-2020

SKJERVØY KOMMUNE

Revidert november 2016

1.	Innledning:	3
1.1.	Plan og prosess	3
1.2.	Hva har skjedd i løpet av planperioden?	3
1.2.1.	Revidert utgave 2016	4
2.	Hva er vold?	4
2.1.	Definisjoner	4
2.2.	Konsekvenser av vold.....	4
2.2.1.	Vold i særlige grupper.....	5
3.	Status	6
3.1.	Omfang nasjonalt.....	6
3.2.	Utviklingstrekk 2007 -2015 fra NOVA rapport 5/16	6
3.2.1.	Hovedfunn omfang 2015.....	6
3.2.2.	Hovedfunn risikofaktorer	7
3.2.3.	Hovedfunn utviklingstrekk.....	7
3.2.4.	Hva gjør vi videre?.....	8
3.3.	Omfang; tall og tendenser i Skjervøy kommune	8
3.3.1.	Omfang eldre:.....	9
3.3.2.	Omfang barn og unge:.....	9
3.3.3.	Meldinger	9
3.4.	Eksisterende tjenester	9
3.4.1.	Kommunale tjenester.....	10
3.3.2.	Planer, retningslinjer og tverrfaglig organisering i Skjervøy kommune.....	11
3.3.3.	Statlige tjenester	13
4.	Mål	14
4.1.	Skjervøy kommunes mål	15
4.2.	Forutsetninger for å nå de kommunale mål	15
4.3.	Implementering av tiltak.....	16
5.	Handlingsplan.....	16
5.1.	Gjennomførte tiltak i planperioden 2010-2015	16
5.2.	Revidert handlingsplan	18
6.	Kilder – Litteratur.....	21

1. Innledning:

1.1. *Plan og prosess*

Skjervøy kommune utarbeidet sin første handlingsplan mot vold i nære relasjoner i løpet av 2010, blant annet med utgangspunkt i regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008 – 2011 «Vendepunkt», hvor kommunale og interkommunale handlingsplaner ble fremhevet som et viktig redskap for å sikre at ofre for vold i nære relasjoner skulle få et tilrettelagt og helhetlig tilbud.

En kommunal handlingsplan bidro i stor grad til å sette fokus på temaet og gjøre oss bevisst. Vi fikk gjennom arbeidet med planen blant annet anledning til å analysere tiltaksapparatet i egen kommune, vurdere situasjonen og våre behov.

Ansvar for å utarbeide den første utgaven av planen ble lagt til et utvalg som ble nedsatt i Formannskapet 21.04.2010.

Utvalget besto av daværende varaordfører Ingrid Lønhaug, leder av barneverntjenesten Mette Øyen Bless og rådgiver ved helsestasjonen Eldbjørg Ringsby.

Ansvar for oppfølging av planen ble senere lagt til TRG (Tverrfaglig Ressursgruppe) TRG er også ansvarlig for denne reviderte utgaven.

1.2. *Hva har skjedd i løpet av planperioden?*

Planens handlingsdel var i stor grad praktisk og konkret. De fleste tiltakene er gjennomført.

Det viktigste har kan hende vært å sette temaet vold på dagsorden for å øke bevissthet og våkenhet, og styrke den enkelte fagpersoners handlingskompetanse.

TRG laget blant annet i løpet av det første året retningslinjer for håndtering av utfordrende situasjoner med mistanke om vold eller overgrep. Ansvar ble tydeliggjort.

Planen ble skrevet kort tid etter «Kristoffersaken» som ble en viktig, sår og vanskelig påminning om hvor viktig det er å ha god rutiner for inngripen i situasjoner.

Det er også laget informasjonsmateriell; plakater og brosjyrer. Brosjyrene legges ut på aktuelle arenaer som legekantor, tannklinikk, helsestasjon, Nav, bibliotek osv.

Påfylling av brosjyremateriell følges opp av TRG.

Planen har blitt fulgt opp med årlig erfaringsdeling i tillegg til kompetanseheving gjennom flere fagdager. Siste fagdag var i september 2014 med fagfolk fra Barnehuset, politiet og en psykologspesialist.

Vi har hatt nytte av veiledning fra RVTS og tilbakemeldinger fra Fylkesmannen.

Kort oppsummert; Det har vært et nyttig verktøy å ha en egen kommunal plan mot vold

1.2.1. Revidert utgave 2016

De største endringene i denne reviderte utgaven av planen ligger i handlingsdelen. Mange av tiltakene i den første planen er gjennomført. Vi beholder samme overordnede målsettinger som tidligere og ønsker i våre tiltak både å se framover og ivareta oppmerksomhet og våkenhet i forhold til problematikk og utfordringer når det gjelder vold og overgrep i nære relasjoner.

Omfang, utviklingstrekk og Statistikk er oppdatert der hvor det har vært mulig.

2. Hva er vold?

2.1. Definisjoner

”Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil ” (*Per Isdal , ATV*)

Denne definisjonen inkluderer også psykisk vold, trusler, seksuelle overgrep, incest, kjønnslemlestelse og tvangsekteskap.

Vold i nære relasjoner er et alvorlig og til dels skjult samfunnsproblem. Det er i hovedsak kvinner og barn som rammes av denne volden, men også menn. All bruk av vold strider mot norsk lov og krenker grunnleggende menneskerettigheter. Vold og overgrep i familien og i parforhold er svært alvorlig, og får store følger for den som rammes. Vi vet at overvekten av vold skjer i hjemmet. (Møller 2000, Råkil 2002) Vold aksepteres ikke og skal forebygges og bekjempes.

2.2. Konsekvenser av vold

Vold i familier blir ofte til et mønster, der bruken av vold blir hyppigere og voldsommere over tid. Det handler om å krenke grenser både i forhold til kropp, tanker og følelser. Den som utsettes for vold kan etter hvert bli følelsesmessig likegyldig (avflatet), på grunn av posttraumatiske stressforstyrrelser.

Det er etter hvert dokumentert at det er like skadelig for barns utvikling å være vitne til vold, som det er selv å bli utsatt for vold. Barn som ser mor bli slått, lever med den samme redselen som om volden skulle ramme dem selv. Situasjonen påfører barnet et liv med angst, skam og hemmeligholdelse. De kan oppleve problemer med oppmerksomhet, uro og lav

impulskontroll, symptomer som kan føre til dårligere skoleprestasjoner og dårligere sosial mestring.

Omkring 40% av de barn som vokser opp som vitne til vold utvikler psykiske problemer i løpet av livet, mens 20% av barna selv blir voldsutøver som voksne. En regner med at de fleste voldsutøver selv har opplevd vold og overgrep i sin oppvekst. (Steinsvåg, ATV)

2.2.1. Vold i særlige grupper

Eldrevold

Overgrep mot eldre har i den senere tid fått status som eget kriminalitetsområde. Nasjonale undersøkelser/tall viser at mellom 4 og 8 % av eldre blir utsatt for vold og overgrep. (Juklestad 2007 / St.meld.25 / 2005-2006). Det er snakk om fysiske og psykiske overgrep, økonomiske og seksuelle overgrep og omsorgssvikt. En undersøkelse fra en bydel i Oslo viser at halvparten av overgrepene ble utført av ektefellene og overgrep hadde ofte pågått over lang tid. De øvrige ble utsatt for overgrep av barn, barnebarn og andre nære personer.

Psykisk utviklingshemmede

Mennesker med psykisk utviklingshemming er også en sårbar gruppe, fordi de har vanskelig for å forsvare seg og for å fortelle om overgrep.

Rusavhengige

Det er en del sammenhenger mellom vold og rus. Denne sammenhengen er godt dokumentert (www.sirus.no/ Rusmiddelbruk og vold)

Flyktninger og asylsøkere

Dette er en sammensatt gruppe. Noen kommer fra kulturer hvor oppdragelsesmetoder og sanksjonssystemer kan handle om fysisk avstraffelse og vold. De er også en sårbar gruppe i forhold til sin historie og en traumatiserende bakgrunn (jfr. Familievoldskoordinator i politiet)

Kjønnslemlestelse og tvangsekteskap

Kjønnslemlestelse og tvangsekteskap er former for vold i nære relasjoner. Regjeringen har utarbeidet egne handlingsplaner mot kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. (Justis- og Politidepartementet 2011)

3. Status

3.1. Omfang nasjonalt

Tidligere utredninger har anslått at minst 20 000 kvinner hvert år blir truet eller slått i Norge. I 2001 ble det i følge Politidirektoratets statistikk anmeldt 24 000 voldslovbrudd i Norge. Vold utøves for det meste av menn, men også av kvinner, og blant ungdommene har det de senere årene vært en markant stigning i voldsutøvelsen blant kvinner.

NIBR (Norsk institutt for by - og regionsforskning) gjennomførte en landsomfattende undersøkelse i 2005: ”Vold i parforhold”. Den viste at om lag 9% av kvinner over 15 år har vært utsatt for grov vold av sin nåværende eller tidligere partner. Rapporten dokumenterer at vold i nære relasjoner fører til omfattende helseproblem. Nesten 30% av de voldsutsatte kvinnene oppgir å ha fått fysiske skader som brudd, kuttskader, hjernerystelse og blåmerker. Mange utvikler psykiske lidelser som selvmordstanker, depresjon, angst og posttraumatiske stresssymptomer. NIBR - undersøkelsen viste også at kvinner utsatt for vold i nære relasjoner i liten grad søker kontakt med det offentlige hjelpeapparat. Tall fra KRIPOS viser at 20 – 30% av alle drap de siste 10 årene er begått av nåværende eller tidligere partner.

Vold forekommer i alle miljøer og samfunnslag, men det er noen risikofaktorer som gjør at forekomst av vold øker, og at barn i større grad kan være utsatte. Barn og ungdommer med funksjonsnedsettelse og funksjonshemninger er i følge både norske og utenlandske studier oftere utsatt for vold enn funksjonsfriske barn. Jenter er mer utsatt enn gutter. Risikofaktorer er lav inntekt, lav sosial status, en arbeidsløs forelder, at foreldre er trygdet, svært unge foreldre. Dessuten å vokse opp med bare en av de biologiske foreldrene, eller å ha foreldre med problemer knyttet til psykisk sykdom eller rus. (NOVA - rapport 2007, nr. 20)

3.2. Utviklingstrekk 2007 -2015 fra NOVA rapport 5/16

NOVA har publisert en ny rapport (NOVA rapport 5/16) med hensikt å undersøke omfanget av vold og overgrep mot barn og unge og hvordan omfanget av ulike voldsformer har utviklet seg over tid. Voldsformene som belyses er fysisk vold fra foreldre, vold mellom foreldre (vitneerfaringer) og seksuell vold i og utenfor familien. Vi gjengir hovedfunn fra rapporten i forhold til omfang, risikofaktorer og utviklingstrekk.

3.2.1. Hovedfunn omfang 2015

- I alt har 21 prosent av ungdommene opplevd fysisk vold fra minst en forelder i løpet av oppveksten. Andelen som har opplevd grov vold fra minste en forelde (dvs. slag med knyttneve, gjenstand, fått juling) er betydelig lavere: seks prosent
- I alt oppga åtte prosent av ungdommene at de hadde sett eller hørt en av foreldrene bli utsatt for fysisk partnervold minst en gang. Andelen som hadde sett eller hørt grov vold er lavere: fire prosent.
- Analysene av seksuell vold omfatter krenkelser både i og utenfor familien. I alt oppga 23 prosent at de hadde opplevd minst en form for seksuell krenkelse i løpet av

oppveksten. For seksuell vold er kjønnsforskjellen stor, jenter er betydelig mer utsatt enn gutter.

- Omfanget av voldtekt er vanskelig å beregne. Basert på et sett av spørsmål som dekker den juridiske definisjonen av voldtekt, kan så mange som en av ti jenter være utsatt. Tilsvarende tall for gutter er to prosent. Basert på direkte spørsmål om «voldtekt» svarte fem prosent av jentene og en prosent av guttene bekreftende.

3.2.2. Hovedfunn risikofaktorer

- Man ser tydelig kopling mellom levekår og utsatthet for grov vold. Unge fra familier med dårlig råd og unge som har foreldre med alkoholproblemer, har større risiko for å være utsatt enn andre unge. Det samme gjelder unge med foreldre med ikke-vestlig bakgrunn, kontrollert for familieøkonomi og foreldres alkoholproblemer. Familiefaktorene slår i mindre grad ut for mild vold fra foreldre. Mild vold fra foreldre er med andre ord mer tilfeldig fordelt enn grov vold når vi ser på disse faktorene.
- Grov vold mot barn og vold mellom foreldre henger sammen. Vold mellom foreldre øker sannsynligheten for direkte vold fra foreldre, særlig fra den forelderen som utøver partnervold, men også fra den forelderen som rammes av partnervold.
- For grov seksuell vold er risikoen forhøyet for ungdom fra familier med dårlig råd og der foreldrene hyppig er beruset. Disse risikofaktorene gir ikke utslag for mild seksuell vold. Innvandrerbakgrunn hos foreldrene har verken betydning for utsatthet for grov eller mild seksuell vold.

3.2.3. Hovedfunn utviklingstrekk

- I 2015 rapporterte 21 prosent at de hadde opplevd fysisk vold fra forelder. Tilsvarende tall i 2007 var 25 prosent
- Reduksjonen i fysisk vold fra foreldre har skjedd for den milde volden (lugging, klyping, dytting og slag med flat hånd), og særlig mild vold fra mor.
- Det er stabilitet i den grove volden. Dette gjelder både ved spørsmål konkrete, grove voldelige handlinger som slag med knyttneve eller gjenstand, og ved spørsmål om vold som har medført smerter dagen etter, skader eller behov for legehjelp.
- Nivået på barn og unges vitneerfaringer – det å se eller høre fysisk vold mellom foreldre – har holdt seg stabilt mellom de to undersøkelsestidspunktene. I 2007 hadde sju prosent opplevd partnervold mot mor. I 2015 var tilsvarende tall åtte prosent. Analysene er imidlertid mer usikre enn analysene av direkte fysisk vold.
- Det er en svak tendens til nedgang i omfanget av seksuelle krenkelser fra 2007 til 2015. I 2007 oppga 27 prosent at de var blitt utsatt for mist en seksuell krenkelse. I 2015 oppga 23 prosent det samme. For begge kjønn ser reduksjonen ut til å gjelde både mild og grov seksuell vold, men nedgangen er ikke markant og gjelder ikke alle former for seksuell vold. Overordnet konkluderes det med at bildet er stabilt.

3.2.4. Hva gjør vi videre?

I forhold til resultatene fra NOVAs nye rapport anbefales fortsatt forskning, kunnskapsutvikling, bevisstgjøring og å fortsette det generelle arbeidet mot vold på flere nivåer.

Det anbefales å arbeide helhetlig, for eksempel i forhold til partnervold som er svært viktig for å forhindre vold mot barn. Det er ikke bare den voldsutsatte eller voldsutøver som trenger hjelp, men hele familien.

For oss i Skjervøy kommune betyr det at vårt arbeid for å skape holdninger, ha fokus på forebygging, se helhet og sammenheng, jobbe tverrfaglig og tverretatlig må fortsette.

3.3. Omfang; tall og tendenser i Skjervøy kommune

Med utgangspunkt i tall for nasjonal status kan vi anta at tallene for Skjervøy kommune stort sett er tilsvarende.

Vi kan dermed også anta at situasjonen er relativt stabil i forhold til utfordringer.

I den første planen refererte vi til innbyggertall og prognoser for å få et mest mulig konkret forhold til hva vi står overfor.

Vi gjør det samme i denne reviderte planen og ser at i forhold til prognoser er det liten endring i innbyggertall og aldersfordeling.

Skjervøy kommune hadde i 2015 et innbyggertall på 2.904. Drøyt 80 % av befolkningen i kommunen er bosatt på tettstedet Skjervøy. Av kommunens øvrige øyer har Arnøya flest innbyggere. Et mindre antall er bosatt på Laukøy, Kågen, Uløy og Vorterøy.

Aldersfordeling:

Årstall	2015	2019
Innbyggertall	2904	2914
0 – 5 år	177	178
6 – 15 år	320	320
16 –22 år	316	320
23-66 år	1550	1555
67 – 79 år	401	401
80 år og eldre	140	140

3.3.1. Omfang eldre:

Vi kan antyde at tallene for eldre som utsettes for vold i Skjervøy kommune (4 – 8%) er mellom ca. 15 og 30 personer over 65 år. Dette er et lite berørt tema som erfaringsmessig er vanskelig å ta opp. Det er ofte i hovedsak et skjult problem.

3.3.2. Omfang barn og unge:

RVTS nord (Ressurssenter om vold og traumatisk stress) henviste i 2009 til statistikk med utgangspunkt i befolkningstall i de 6 Nord-Tromskommunene ; totalbefolkning 16296 personer, hvorav ca 4074 barn

Under en Fagdag på Skjervøy 09.02.2009 synliggjorde de omfang i Nord-Troms på følgende måte:

- 25 % har opplevd minst ett tilfelle av fysisk vold fra en av foreldrene (ca 1000 barn)
- 2 % var blitt slått mer enn 10 ganger høyfrekvent vold, grov vold (80 barn eller 4 skoleklasser)
- 10% hadde sett eller hørt minst en av foreldrene bli utsatt for fysisk vold i oppveksten (400 barn)
(NOVA rapport 2007 ”Vold og overgrep mot barn og unge”)

Ved en delingsfaktor på 6-7 får vi i henhold til denne statistikken sannsynlige tall for Skjervøy kommune.

Tall og omfang har endret seg lite siden den gang (jfr.NOVA Rapport 5/16) og vi velger å bruke de samme tallene fortsatt som en konkretisering og illustrasjon

3.3.3. Meldinger

I 2015 er det kommet 10 bekymringsmeldinger fra politi til barnevern relatert til vold eller rus i hjemmet.

Politiet oppgir i samme periode to tilfeller hvor det opprettes sak.

I samme tidsrom er det kommet inn totalt 60 bekymringsmeldinger til barneverntjenesten. Mange meldinger kommer fra skole – barnehage.

Det er i forhold til dette tendens til en viss endring i forhold til tidligere statistikk.

Antall bekymringsmeldinger til barnevern er noe økende. Dette kan også forklares med at oppmerksomheten på og terskelen for å melde saker er lavere enn tidligere; ikke nødvendigvis at det er flere saker.

3.4. Eksisterende tjenester

Det er viktig å ha oversikt over instanser og hjelpetiltak på ulike nivåer. En kartlegging av hva vi allerede har i kommunen og regionen vil bidra til en bevisstgjøring og synliggjøre hva som

trenger å styrkes, videreutvikles eller nytutvikles. En systematisk oversikt over hjelpeapparatet er et viktig tiltak i seg selv. Det bidrar til å senke terskelen for å søke hjelp for den som trenger det i situasjoner som handler om vold i nære relasjoner.

Vi gir en kort presentasjon av enheter og instanser som kan være aktuelle for voldsutsatte.

3.4.1. Kommunale tjenester

Etter norsk lov er kommunen forpliktet til å gi sine innbyggere, herunder voldsutsatte et forsvarlig tilbud. Sentrale lover er sosialtjenesteloven, kommunehelsetjenesteloven samt barnevernsloven. Forvaltningsloven gir utfyllende regler om kommunens opplysnings- og veiledningsplikt.

I henhold til lov om sosiale tjenester § 1-1, er lovens formål:

- a) å sikre økonomisk og sosial trygghet, bedre levevilkår for vanskeligstilte, øke likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer
- b) bidra til at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og til å ha en aktiv og selvstendig tilværelse i fellesskap med andre.

I henhold til kommunehelsetjenesteloven skal kommunen ved sin helsetjeneste fremme folkehelse og trivsel og gode sosiale og miljømessige forhold, søke å forebygge og behandle sykdom, skade eller lyte. Den skal spre opplysning om og øke interessen for hva den enkelte selv og allmennheten kan gjøre for å fremme sin egen trivsel og sunnhet.

Kommunehelsetjenesten skal etter § 6-6 a i kommunehelsetjenesteloven samarbeide med sosialtjenesten.

Barneverntjenesten skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg i rett tid, samt bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.

Barneverntjeneste og sosialtjeneste skal medvirke til at hensyn til de voldsutsatte blir ivaretatt av andre offentlige organer samt samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivåer i henhold til Lov om barneverntjenester §1-1

Etter disse lovbestemmelsene har kommunen et overordnet ansvar for å påse at lovens formål blir ivaretatt overfor voldsutsatte voksne og barn og at samarbeid mellom de forskjellige forvaltningsetatene og nivåene sikrer voldsutsatte et helhetlig tilbud

Skjervøy kommunes tjenester:

- Allmennlegetjeneste
- Helsestasjon/ HFU (Helsestasjon for ungdom www.skjervoy.kommune.no)
- Pleie og omsorgstjeneste med sykestue, sykehjem, hjemmetjeneste
- Rus og psykiatritjeneste med omsorgsboliger og hjemmetjeneste
- Barneverntjeneste
- Sosialtjeneste – NAV
- Omsorgs- og avlastningsboliger for funksjonshemmede barn

- Omsorgsboliger for personer med utviklingshemming
- Barnehager og skoler
- Rådgivertjeneste på videregående skole og ungdomsskole
- PP- tjenesten
- Lokalt lensmannskontor
- Tannklinikk (Fylkeskommunal) viktig samarbeids instans i situasjoner med mistanke om overgrep / vold

Interkommunale tiltak og tjenester:

- Familieråd drives som frivillig tiltak gjennom barneverntjenesten ved Bufetat (Barne-, Ungdoms og familieetaten) i Nord-Tromskommunene.
- SPHNT (senter for psykisk helse Nord-Troms) tilbyr sinnemestringskurs (tilbys også ved RVTS nord)
- Overgrepsmottak; Interkommunalt tilbud etablert ved legevakta i Tromsø – lavterskeltilbud til personer som har vært utsatt for seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner

Krisesenteret for Tromsø og omegn:

Krisesenterets formål å yte hjelp til kvinner som er fysisk eller psykisk mishandlet eller voldtatt. Krisesenteret kan også tilby midlertidig opphold for kvinner med eventuelle barn 0-15 år.

Etter den nye krisesenterloven som kom i 2010 har også menn rett til et krisesentertilbud som skal være atskilt fra tilbudet til kvinner. Pr. i dag har ikke krisesenteret i Tromsø eget botilbud til menn, men tilbyr telefonsamtaler og dagsamtaler, eventuelt hjelp videre til et botilbud
Telefon 77611060

Skjervøy kommune har avtale med Tromsø kommune og er knyttet opp mot krisesentertilbudet der.

Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep (SMISO)

Gratis lavterskeltilbud - trenger ikke henvisning. Tlf. 776 52044 Søndre Tollbodgt. 9 9008 Tromsø (www.smiso.no)

Jentevakta:

Krisetelefon for unge jenter; telefon 77633265 – e-post: tromso@jentevakta.com
Mer informasjon på hjemmesiden: www.jentevakta.com

3.3.2. Planer, retningslinjer og tverrfaglig organisering i Skjervøy kommune

Aktuelle planer

- Plan for psykisk helsearbeid 2014-2018
- Edruskapspolitisk plan

- Plan for psykososialt team m/ Retningslinjer for forebygging av smitteeffekt ved selvmord / selvmordsforsøk
- Handlingsplaner mot mobbing i barnehagene og skolene
- Egne kriseplaner i skoler og barnehager
- Handlingsplan mot fattigdom 2015-2018

Retningslinjer for skole/ barnehagehelseteam

Tverrfaglig team med representanter fra skole/barnehage, helsestasjon, PPT og barnevern. Ved bekymring for et barn er dette et forum for å drøfte situasjonen og eventuelt planlegge videre tiltak.

Retningslinjer for samordning av tjenester – IP (Individuell plan)

Alle med behov for langvarige og koordinerte tjenester har rett til Individuell plan. Kommunehelsetjenesten og sosialtjenesten har plikt til å bidra til et helhetlig tilbud til voldsutsatte. IP kan være et verktøy i denne samordningen og bidra til et tettere samarbeid mellom den enkelte tjeneste, brukeren og det øvrige kommunale hjelpeapparatet.

Psykiatriteam

Faglig team som skal bidra til gode samordnede tjenester innen kommunens tilbud til mennesker med psykiske problemer og rusmiddelavhengighet

Psyko-sosialt team

Tverrfaglig team med hovedansvar i krisesituasjoner (egen plan)

TRG - Tverrfaglig Ressursgruppe

Tverrfaglig Ressursgruppe har medlemmer fra alle arenaer som arbeider med barn og unge i kommunen – har et politisk forankret mandat med overordnet mål: Å se hele barnet; helhet og sammenheng – tidlig hjelp er god hjelp. TRG arbeider bl.a. med å iverksette og følge opp ulike forebyggende tiltak gjennom sin ”Trivselsplan”. Er kontaktgruppe for ”Sjumilssteget” som er Fylkesmannens satsning på barn og unge i henhold til FN’s barnekonvensjon. TRG er ansvarlig for oppfølging av plan mot vold og plan mot fattigdom.

Flyktningkonsulent

ivaretar flyktningers behov og interesser i henhold til gjeldende rettigheter og retningslinjer. **Skjervøy kommune har tatt imot ca. 20 flyktninger i løpet av det siste året og skal ta imot enda flere. Det er viktig med tverrfaglighet i forhold til å gi et beste mulig tilbud; og å samarbeide med allerede eksisterende organiserte grupper**

Folkehelsegruppe

Koordinering og administrering av forebyggende tiltak i kommunen på tvers av nivåer og sektorer. Individnivå og systemnivå. Samarbeider med TRG

Koordinerende enhet

Tverrfaglig gruppe som blant annet er kontaktpunkt for eksterne og interne samarbeidspartnere i kommunen – et sted å henvende seg. Er også samordningsteam for behovsmeldinger om IP

3.3.3 Statlige tjenester

- **RVTS** (Ressurssenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging) ved UNN. Har særskilt kompetanse på temaområdene flyktningehelse, selvmordsforebygging, seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner. Senteret skal bidra til å øke tryggheten og kompetansen rundt tema vold og seksuelle overgrep i instanser hvor dette kan avdekkes, og bidra til å styrke behandlingstilbudet for utsatte og utøvere. (<http://nord.rvts.no/>)
- **Konsultasjonsteamet** ved Barnehuset:
Tverretattlig gruppe som skal bistå rådsøkere fra offentlige instanser i saker der det er mistanke om eller der en er i ferd med å avdekke seksuelle overgrep mot barn og unge, vold i nære relasjoner, omsorgssvikt eller kjønnslemlestelse. Teamet gir også råd og veiledning i saker der barn forgriper seg seksuelt mot andre barn. Sakene anonymiseres og teamet overtar ikke arbeid/ansvar i sakene (www.barnehuset.com)
- **Alarmtelefonen for barn og unge**
Gratis telefon 116 111 hvor alle telefoner blir besvart av voksne som har lang erfaring i å hjelpe barn og unge.
Også voksne som er bekymret for barn og unge – eller har mistanke om at de utsettes for vold og overgrep kan ringe Alarmtelefonen
SMS : 41 71 61 11
E-post: alarm@116111.no
Fra utlandet: 0047 95 41 17 55 (www.116111.no)
Andre aktuelle sider: www.barnevernvakt.no / www.nettvett.reddbarna.no
- **Overgrepsmottak tlf. 77628007**
- **Barnevernvakt tlf. 77698535 / 95195240**
- **Vern for eldre**
Nasjonal kontakttelefon 800 30 196 (www.vernforeldre.no)
Vern for eldre hjelper de som står i fare for eller er utsatt for overgrep. Tilbudet er Gratis, og man kan være anonym. Alle over 62 år som er utsatt for overgrep kan ringe for å få råd, veiledning og hjelp. Også pårørende eller andre som har mistanke om overgrep mot eldre kan benytte dette nummeret.
- **Sinnemestringsprogram** ved SPHNT (Senter for psykisk helse Nord-Troms)
www.unn.no og RVTS (Ressurssenter om vold , traumatisk stress og selvmordsforebygging)).
Gruppebasert behandlingsmetode for menn og kvinner med sinne- og voldsproblemer. Gruppetilbudet er til menn som er voldelige overfor sin samlivspartner og / eller viser et sinne som skader og er truende overfor de nærmeste. Det skal være til hjelp for den enkelte klient og bedre livskvaliteten for øvrige familiemedlemmer.

- **Barnehuset**
Barnehuset ligger i Tromsø og skal sikre en enhetlig og god kvalitativ behandling av barn som har vært utsatt for overgrep eller vold. Tilbudet gjelder også voksne psykisk utviklingshemmede. Barnehuset sørger for nødvendig oppfølging på ett sted. Dommeravhør og medisinske undersøkelser kan skje på Barnehuset.
(www.statensbarnehus.no - telefon 77797440)
- **Familievernkontoret**
Familievernkontor ligger i Tromsø og tilbyr parterapi, familierapi, mekling ved samlivsbrudd. Er gratis – trenger ingen henvisning.
(e-mail: familievern.tromso@bufetat.no eller tlf. 46615620.)
- **Familievoldskoordinator i politiet:**
Har et koordinerende og distriktsovergrepene ansvar for politidistriktets samlede innsats for å redusere og forebygge vold i nære relasjoner, herunder søke å redusere mørketall. Skal bidra til god kommunikasjon og samarbeid med aktuelle samarbeidspartnere utenfor etaten, herunder delta i Konsultasjonsteamet som politiets representant. (www.nkvts.no)
- **Politiråd:** Regjeringen besluttet at det skulle opprettes et mer formalisert samarbeid mellom politidistriktene og kommunene. Det ble derfor opprettet et lokalt politiråd i Skjervøy kommune 20.06.07. Politirådet består av ordfører, lensmann, rådmann og tre etatsledere. **Fra 2016 deltar også ansvarlig for TRG. I enkeltsaker innkalles aktuelle fagpersoner.** Formålet med samarbeidet er å utveksle informasjon, etablere felles problemforståelse og få kunnskap som er av strategisk betydning i forhold til de prioriteringer og beslutninger som må foretas innenfor den enkelte kommunale sektor og hos politiet. Det er utarbeidet en avtale mellom lokal politimyndighet og kommunen som inneholder oversikt over felles utfordringer og prioriteringer. Politirådet møtes to ganger i året. **Beredskap:** § 219 Vold i nære relasjoner

4. Mål

Nasjonale mål og strategier er utgangspunkt for vårt kommunale arbeid. All bruk av vold strider mot norsk lov og krenker grunnleggende menneskerettigheter. Vold i det private rom aksepteres ikke. Den skal forebygges, bekjempes og lindres gjennom tiltak for å hjelpe og beskytte ofrene, og gjennom behandling og straffeforfølgning av voldsutøveren.

Regjeringens plan om ”Vold i nære relasjoner 2008-2011” skisserer 7 overordnede målsettinger for å sikre kontinuitet i arbeidet mot vold i nære relasjoner. Disse er:

- Ofrene skal sikres nødvendig hjelp og beskyttelse
- Voldsspiralen skal brytes ved å styrke behandlingstilbudet til voldsutøveren
- Ofrene skal gis tilbud om tilrettelagte samtaler med voldsutøver
- Kunnskap og samarbeid i hjelpeapparatet skal styrkes
- Forskning og utviklingsarbeid skal iverksettes
- Vold i nære relasjoner skal synliggjøres
- Vold i nære relasjoner skal forebygges gjennom holdningsendringer.

4.1. Skjervøy kommunes mål

Skjervøy kommunes målsettinger har utgangspunkt i de overordnede målsettinger fra regjeringens handlingsplan.

I en liten kommune er det viktig og nødvendig å sørge for at utvikling av tilbud og iverksetting av tiltak i størst mulig grad må innarbeides i det eksisterende tjenesteapparat. Oppmerksomhet på problematikken, bevisstgjøring, synliggjøring og kompetanse, er i praksis noe av det grunnleggende i en liten kommune som Skjervøy.

Vi må se utfordringene i forhold til å forebygge, avdekke og følge opp voldssaker av ulikt omfang.

De fleste tiltakene må gjennomføres innenfor eksisterende økonomiske rammer; enten ved å videreføre allerede igangsatte tiltak eller omprioritere og utnytte eksisterende ressurser på en annen måte.

Vi har ulike grupper og team som jobber tverrfaglig og ser på helhet og sammenheng i tjenestetilbudet i kommunen. Det er viktig å være pådriver i arbeidet med å etablere gode samarbeidsrutiner med andre etater, institusjoner og organisasjoner som skal bistå voldsutsatte. Den voldsutsatte skal bli godt ivaretatt enten den henvender seg til krisesenter, politi, sosialtjeneste, barneverntjeneste, helsetjeneste eller andre.

4.1.1 Målsettinger

1. Informasjon og oversikt over hjelpe- og behandlingstilbudet skal være tilgjengelig for innbyggerne
2. Alle – uavhengig av alder eller situasjon som utsettes for vold eller utøver vold i nære relasjoner skal få et helhetlig og samordnet hjelpetilbud.
3. Det kommunale hjelpeapparat skal ha nødvendig kunnskap og kompetanse for å kunne avdekke og følge opp dem som lever med vold i nære relasjoner, både voldsutsatte og voldsutøvere.
4. Det kommunale hjelpeapparat skal ha kunnskap om hvor voldsutøver kan få hjelp
5. Kommunen skal sikre at flyktninger, asylsøkere og fremmedspråklige er kjent med norsk lov, kultur og hjelpeapparat
6. Kommunen skal målrettet forebygge at barn og unge med begynnende adferdsproblemer blir voksne voldsutøvere.

4.2. Forutsetninger for å nå de kommunale mål

- Vi må øke/ ivareta samhandlings og samarbeidskompetansen på tvers av nivåer og instanser.
- Vi må bruke kommunens eksisterende ressurser og videreutvikle allerede eksisterende retningslinjer for koordinering og samhandling, til forebygging og oppfølging av tiltak.

- Vi trenger stadig å øke bevissthet og kompetanse om vold i nære relasjoner.
- Den politiske og administrative ledelse må ønske at målene skal nåes, dersom innsatsen mot vold i nære relasjoner skal lykkes.

4.3. Implementering av tiltak

Noen av tiltakene vi beskriver i handlingsplanen må sees i sammenheng med allerede eksisterende tiltak. Trivselstiltak som fremmer psyko-sosialt miljø, antimobbearbeid, rusforebygging i ulike sammenhenger etc. bidrar *også* til å forebygge vold i nære relasjoner. Andre tiltak forutsetter tydeliggjøring av rutiner og retningslinjer.

Det er viktig å se helhet og sammenheng. Alle tiltak som settes inn i en handlingsplan må vise kommunens systematiske arbeid. Å se sammenheng er en forutsetning for å lykkes med samordning av tiltak og tjenester, og for å utnytte ressurser på en optimal måte.

Endringsarbeid handler blant annet om prioriteringer og er en prosess som kan ta lang tid.

5. Handlingsplan

5.1. Gjennomførte tiltak i planperioden 2010-2015

I vår første handlingsplan formulerte vi i stor grad tiltak som utfordringer i en prosess med vekt på evaluering og samarbeid underveis, i tillegg til å være mest mulig konkret.

Det ble definert som Rådmannens ansvar å følge opp og evaluere planen.

Vi la vekt på betydningen av å arbeide tverrfaglig og tverrsektorielt; det å se sammenheng og helhet har stor betydning.

Tiltak som allerede var iverksatt og i funksjon ble satt inn i planen. Ved å påpeke trivselsskapende og holdningsskapende tiltak, sa vi noe om hvor viktig dette er for å ivareta mestring og god psykisk helse - og gjennom dette forebygge uønsket adferd og vold. I tillegg hadde vi konkrete tiltak rettet mot vold og overgrep og med målsetting om å gi handlingskompetanse i utfordrende situasjoner.

Planen rettet seg både mot fagfolk og befolkningen.

I løpet av planperioden har mange fått et «eierforhold» til planen. Arbeidet har vært en prosess hvor forankring har vært essensielt.

Hovedtiltaket i vår første handlingsplan var å utarbeide en veileder med retningslinjer for håndtering av situasjoner ved mistanke om vold eller overgrep. Erfaringen i dette arbeidet var svært nyttig med bakgrunn i konkrete hendelser og tilbakemeldinger fra Fylkesmannen.

Retningslinjene ble revidert med presisering og tydeliggjøring av det individuelle ansvaret. I første utkast var det sagt at man skulle melde bekymring til øverste overordnede. Med «Kristoffersaken» (hvor en liten gutt døde som følge av blant annet manglende inngripen/ uavklart ansvarsforhold) – og erfaringer i vår nærhet friskt i minne, ble denne endringen et viktig løft i forhold til fagfolks kompetanse og trygghet.

At vi har jevnlig erfaringsdeling og snakker om det vanskelige gjør at fagpersoner kan føle seg litt tryggere. Vi må jobbe med oppfølgingsapparatet i kollegiet. I tunge saker må ingen stå alene.

TRG har fått ansvaret for oppfølging av handlingsdelen og har gjennomført de fleste av tiltakene; som å lage informasjonsmateriell, utarbeide retningslinjer, arrangere fagdager osv. I denne reviderte utgaven har vi fortsatt en todelt tiltaksdel med generelle forebyggende tiltak og med tiltak spesielt rettet mot vold og overgrep. Vi har fortsatt mest fokus på barn og unge. En del av tiltakene handler om å videreføre det påbegynte arbeidet i forhold til vold og overgrep; fortsatt våkenhet, oppmerksomhet og definert ansvar er et viktig fundament.

Vi legger vekt på at handlingsplan mot vold i nære relasjoner skal være et verktøy i hverdagen

Foto: Inger Bolstad

5.2. Revidert handlingsplan

Mål 1: Informasjon og oversikt over hjelpe- og behandlingstilbudet skal være tilgjengelig for kommunens innbyggere		
Tiltak	Tidsperspektiv	Ansvarlig
Oppdatere informasjonsbrosjyre om hvor i hjelpeapparatet man kan få hjelp, og hva den enkelte instans kan bidra med overfor voldsutsatte / voldsutøvere. Brosjyren skal være tilgjengelig på offentlige kontorer / tjenestesteder i kommunen.	Kontinuerlig	TRG
Brosjyren skal være tilgjengelig på kommunens hjemmeside sammen med annen relevant informasjon og linker til aktuelle nettsteder	Kontinuerlig	TRG
Informasjonsplakat på offentlige kontorer	Kontinuerlig	TRG

Mål 2: Alle – uavhengig av alder eller situasjon som utsettes for vold eller utøver vold i nære relasjoner skal få et helhetlig og samordnet hjelpetilbud.		
Tiltak	Tidsperspektiv	Ansvarlig
Psykiatri/psykososialt team har ansvar for nødvendig oppfølging av voldssaker.	Kontinuerlig	Leder av psykiatriteamet
Følge opp og evaluere ved behov veiledende retningslinjer for samarbeid mellom aktuelle instanser ved mistanke om og ved avdekking av vold i nære relasjoner.	Kontinuerlig	Tverrfaglig Ressursgruppe
Tilbud om IP (Individuell Plan) som verktøy for et helhetlig hjelpetilbud til voldsutsatte.	Kontinuerlig	Den enkelte fagperson
Skriftlig samarbeidsavtale mellom Skjervøy kommune og Krisesenteret i Tromsø	Kontinuerlig	Rådmannen

Mål 3:

Det kommunale hjelpeapparat skal ha nødvendig kunnskap og kompetanse for å kunne avdekke og følge opp dem som lever med vold i nære relasjoner, både voldsutsatte og voldsutøvere.

Tiltak	Tidsperspektiv	Ansvarlig
Erfaringsdelingssamlinger for fagpersoner/ evaluering minst en gang årlig	November	Rådgiver Helsestasjonen/TRG
Kompetansehevingstiltak / fagdager/ fagmøter i samarbeid med RVTS Nord (Ressurssenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging)	Årlig	TRG
Undervisningsplegg i 6.klassene ved SMISO	Årlig	Rektor på barneskolen
Politiråd	To ganger i året	Ordfører
Obligatorisk gjennomføring av nettkurs «Vold og seksuelle overgrep mot barn» ved RVTS Nord for alle tilsatte i barnehager og skoler.	I løpet av 2017 Årlig oppfølging/ oppfriskning	TRG
Utarbeide rutiner for oppfølging etter hendelser	I løpet av 2017	TRG

Mål 4:

Det kommunale hjelpeapparat skal ha kunnskaper om hvor voldsutøver kan få hjelp

Tiltak	Tidsperspektiv	Ansvarlig
Gjøre kjent tilbud fra ATV (Alternativ til vold), Sinnemestringskurs ved SPHNT (Senter psykisk helse Nord-Troms) og andre relevante og aktuelle instanser for oppfølging av voldsutøver	Kontinuerlig	TRG

Mål 5: Kommunen skal sikre at flyktninger, asylsøkere og fremmedspråklige er kjent med norsk lov, kultur og hjelpeapparat

Tiltak	Tidsperspektiv	Ansvarlig
Følge opp rutiner for informasjon og oppfølging. Eventuelt utarbeide brosjyrer		Flyktningkonsulent og barneverntjeneste
Undervisning på voksenopplæringa om kultur og hjelpeapparat	Ved behov	Helsesøster og Barneverntjeneste

**Mål 6:
Kommunen skal målrettet forebygge at barn og unge blir voksne voldsutøvere**

Tiltak	Tidsperspektiv	Ansvarlig
Vurdere endring av opplæringsplan i forhold til psykososialt miljø i grunnskolen og innføre dette	I løpet av 2017/2018	Rektorene i samarbeid med TRG
Melde bekymring til Barnehage-Skolehelseteam for tidlig drøfting og iverksetting av tiltak	Fortløpende	Den enkelte fagperson
Tilbud om individuell plan ved behov for systematisk oppfølging	Fortløpende	Den enkelte fagperson
Trivselsplan med lavterskeltilbud	Fortløpende	Tverrfaglig Ressursgruppe
Foreldresamarbeid; Temakvelder/foreldremøter med relevante tema	Fortløpende	Tverrfaglig Ressursgruppe
Undersøke og eventuelt iverksette program for hjemmebesøk til førskolebarn (jfr. Rapport 2011:1 Folkehelseinstituttet)	Når det er to helsesøstre ansatt	Helsesøster

6. Kilder – Litteratur

Isdal, Per (2000): *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget

Isdal, Natvig Andreassen og Thilesen (2003): *Vold i skolen*. Oslo: Kommuneforlaget

Isdal, Per, ATV (Alternativ til vold)

Juklestad, O.N. (2007): *Forskning og forskningsbehov på temaet vold og overgrep mot eldre*. Oslo NKVTS

Justis- og politidepartement: *Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008-2011*
Vendepunkt

Justis- og politidepartementet: *Handlingsplan mot kjønnslemlestelse og tvangseketskap*
2008 - 2011

Justis og politidepartementet: *Veileder for utvikling av kommunale handlingsplaner 2008*

Møller M. (2000): *I fars vold* Oslo: Kommuneforlaget

NIBR (2005): *Vold i parforhold*

NOVA rapport 20/07: *Vold og overgrep mot barn og unge*

NOVA rapport 5/16: *Vold og overgrep mot barn og unge – omfang og utviklingstrekk 2007-2015*

Rapport 2011: 1 : *Bedre føre var . Psykisk helse: Helsefremmende og forebyggende tiltak og anbefalinger*. Folkehelseinstituttet.

Råkil M.(red.) (2002) *Menn som mishandler kvinner – norske behandlingserfaringer og kunnskapsstatus*. Oslo: Universitetsforlaget

Scheie, Gyri (2010): *Overgrep har ingen aldersgrense* Tidsskriftet Bivrost 4/2010

St. melding 25 / 2005-2006: *Mestring, muligheter og mening* (”Omsorgsmeldingen”)

Steinsvåg, Per Øystein, ATV: *Når barn utsettes for vold i familien. Konsekvenser og hjelpetiltak*

<http://www.116111.no>

<http://www.atv-stiftelsen.no>

<http://www.barnehuset.com>

<http://www.barnevernvakt.no>

<http://jentevakta.com>

<http://www.krisepsyk.no>

<http://www.nettvett.reddbarna.no>

<http://www.nkvts.no>

<http://rvts.no>

<http://www.sirus.no>

<http://www.smiso.no>

<http://www.vernforeldre.no>